

Bezprawne uzyskanie

Na wstępie zaznaczyć należy, że określenie przestępstwa z art. 278 § 2 Kodeksu karnego (dalej: k.k.) mianem „kradzieży programu komputerowego” wprowadza w błąd z uwagi na to, że w przypadku wskazanego przestępstwa brakuje elementu zaboru, który pojawia się przy przestępstwie tzw. kradzieży zwykłej. Dlatego też zasadne jest określanie wskazanego występku jako bezprawnego uzyskania programu komputerowego. Kiedy do niego dochodzi?

Kodeks karny penalizuje zachowanie polegające na uzyskaniu cudzego programu komputerowego bez zgody osoby uprawnionej w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 278 § 2 kk). Z treści powołanego przepisu wynika, że znamiona wskazanego przestępstwa wypełnia ten, kto: bez zgody osoby uprawnionej, uzyskuje cudzy program komputerowy, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Program komputerowy

Kodeks karny nie wprowadza definicji „program komputerowy”. Potocznie program komputerowy to ułożony, określony w powiązanej kolejności zespół instrukcji dla komputera, mówiący, co ma on zrobić z dostarczonymi informacjami i w jakiej kolejności. Według definicji podawanej przez Światową Organizację Własności Intelektualnej: *program komputerowy jest zbiorem instrukcji, które po umieszczeniu na rozpoznawalnym przez maszynę nośniku i automatycznym przetłumaczeniu na język zrozumiały dla maszyny powoduje, że osiąga ona zdolność do wykonywania danej czynności lub też wykonuje daną czynność¹.*

Próbując ustalić, co stanowi przedmiot wskazanego przestępstwa, zwrócić uwagę należy na treść art. 293 § 2 kk, który stanowi, że sąd może orzec przepadek rzeczy określonej w § 1 tego przepisu tj. programu komputerowego. Z tego należałoby wnioskować, że program komputerowy jest rzeczą. Tymczasem na gruncie ustawy z 4 lutego

ADRIANA WYDZIAŁKIEWICZ
advokat
kancelaria KSP
Legal & Tax Advice

1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2006 r. nr 90, poz. 631 ze zm.); dalej: u.pr.aut., programy komputerowe podlegają ochronie jak utwory literackie (art. 74 ust. 1 u.pr.aut.), choć są innego rodzaju utworem (art. 1 ust. 2 pkt 1 u.pr.aut.). Dlatego program komputerowy bardziej uznać należy za dobro o charakterze niematerialnym, które istnieje niezależnie od jego materialnego nośnika, czyli np. płyty cd, która jest rzeczą. Programu komputerowego nie można zabrać w celu przywłaszczenia, można go jedynie w sposób bezprawny uzyskać.

Zgoda osoby uprawnionej

Nie popełnia przedmiotowego przestępstwa osoba, która uzyskuje program komputerowy za zgodą osoby uprawnionej. Pod pojęciem „osoby uprawnionej” może kryć się twórca danego programu komputerowego, właściciel całości majątkowych praw autorskich do utworu w postaci programu komputerowego, użytkownik programu, który na podstawie zakupionej licencji korzysta z danego programu komputerowego. Zgoda w postaci uprawnienia do korzystania z programu komputerowego może wywodzić się z:

- ustawy – w ramach dozwolonego użytku lub
- umowy – na zasadzie umowy licencyjnej.

Zakazany jest dozwolony użytek publiczny (art. 77 u.pr.aut.), natomiast dozwolony użytek osobisty został istotnie ograniczony (art. 75 ust. 2 i 3 u.pr.aut.). Dopuszczalne jest sporządzenie tylko jednej kopii zapasowej programu komputerowego oraz prowadzenie analizy programu w celu poznania jego funkcjonowania i dopasowania go do innych programów komputerowych². Autor tego artykułu jako ciekawy podaje przykład filmu na DVD. (...) *na nośnikach filmów w tym formacie nierzadko znajduje się program komputerowy, który umożliwia przeglądanie poszczególnych scen, fragmentów, materiałów dodatkowych, pozwala na wybór języka filmu itd. Powoduje to, że film, który może być przedmiotem dozwolonego użytku osobistego z art. 23 prawa autorskiego,*

¹ World Intellectual Property Organization (WIPO), Model Provision on the Protection of Computer Software, 1978 roku; za: A. Adamski, *Prawo karne komputerowe*, C.H. Beck, Warszawa 2000.

² Tak: M. Skwarzyński, *Przestępstwo uzyskania programu komputerowego* – art. 278 § 2 k.k., *Pałestra* 3/2010.

programu podlega karze

nie może zostać skopiowany wraz z tym otoczeniem będącym programem komputerowym, w takim bowiem wypadku dochodzi do uzyskania programu.

Zgoda na uzyskanie programu komputerowego może zostać wyrażona poprzez zawarcie umowy licencyjnej na przeniesienie autorskich praw majątkowych pomiędzy twórcą programu komputerowego, a uprawnionym lub umową na korzystanie z danego utworu.

Przestępstwo to może być popełnione także, gdy sprawca używa programu wbrew warunkom uzyskanej zgody.

Uzyskanie cudzego programu

Zgodnie z definicją zawartą w Słowniku języka polskiego „uzyskać” oznacza – osiągnąć, otrzymać, zdobyć. Natomiast „uzyskanie” to otrzymanie czegoś, co jest przedmiotem starań. W literaturze wskazuje się, że pojęcie „uzyskanie” nie ogranicza się jedynie do zaboru nośnika (...). Ze względu na techniczny charakter programu komputerowego, będącego w istocie matematycznym zapisem informacji na odpowiednim nośniku, posiadającym właściwości wielokrotnego kopiowania, któremu nie towarzyszy naruszenie pierwotnej substancji programu, bezprawne uzyskanie programu komputerowego co do zasady nie jest połączone z pozbawieniem możliwości korzystania z tego programu jego dysponenta³. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 8 lipca 2014 r., sygn. akt II AKa 139/14, nielegalnym uzyskaniem programu komputerowego jest także jego pobieranie poprzez wymianę plików bezpośrednio między komputerami (za pomocą sieci *peer to peer*), czy nieautoryzowane powielanie programu. Uzyskanie to także zastosowanie programu typu *crack*, służącego do łamania zabezpieczeń innych programów i uzyskanie dostępu do pełnej wersji innego programu.

Korzyść majątkowa

Jak przyjmuje się w orzecznictwie, korzyść majątkową stanowi nieodpłatne uzyskanie programu komputerowego, a tym samym uniknięcie strat w majątku (tak: Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 24 stycznia 2013 r., sygn. akt II AKa 495/12; Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z 8 lipca 2014 r., sygn. akt II AKa 139/14). Oprogramowa-

³Tak: M. Dąbrowska – Kardas, P. Kardas (w:) A. Zoll (red.) A. Barczak-Oplustil, G. Bogdan, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Rodzynkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, *Kodeks karny, Część szczególna*, tom III, *Komentarz do art. 278–363 k.k.*, Zakamycze 2006.

nie ma wartość majątkową, dlatego też każdy, kto chce je uzyskać, jest zobligowany do poniesienia określonych kosztów jego nabycia. Natomiast nielegalne skopiowanie programu prowadzi do powiększenia aktywów sprawcy, który nie musi uiszczać ceny wartości programu.

Pogląd odmienny prezentuje prof. Oktawia Górniok, zdaniem której przez korzyść majątkową należy rozumieć dochody, jakie zamierza osiągnąć sprawca z używania programu⁴.

Za zasadne wydaje się przyjęcie podglądu postulującego, że uzyskanie korzyści majątkowej powstaje w momencie nieodpłatnego uzyskania programu komputerowego. Przemawia za tym fakt, że w przypadku programów typu *freeware* lub niektórych *shareware*, dla możliwości korzystania z nich, ważne jest spełnienie dodatkowych warunków, jak np. zarejestrowanie się na stronie internetowej. Zatem uzyskanie ich bez dopełnienia tychże warunków narusza prawo, jednak nie jest podjęte w celu uzyskania korzyści majątkowej⁵.

Podsumowanie

Przestępstwo określone w art. 278 § 2 k.k. jest przestępstwem materialnym - do jego znamion należy skutek, który następuje, gdy sprawca obejmuje w posiadanie nośnik informacji z zakodowanym programem komputerowym (tak: Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 8 lipca 2009 r., sygn. akt II AKa 98/09). Dla zaistnienia wskazanego przestępstwa nie jest konieczne późniejsze uruchomienie programu, czy też jego użytkowanie. Opisane przestępstwo może dotyczyć nie tylko posiadania nielegalnego oprogramowania w domu, ale także w firmie. W takim przypadku odpowiedzialność karną za jego popełnienie ponosić będą, co do zasady, osoby pełniące funkcje kierownicze u danego pracodawcy, nawet gdy oprogramowanie zostanie znalezione na firmowym komputerze pracownika. Pamiętać należy o tym, że zabezpieczenie nielegalnego oprogramowania na skutek przeprowadzonego przeszukania skutkować będzie brakiem dostępu do zabezpieczonej dokumentacji przez czas toczącego się postępowania karnego. Na koniec najważniejsze, omawiany czyn zabroniony zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

⁴Tak: O. Górniok (w:) O. Górniok, S. Hoc, S. Przyjemski, *Kodeks karny. Komentarz*, tom III, Gdańsk 1999.

⁵Tak: M. Kulik (w:) R. Zawłocki, *System prawa karnego – Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarce*, tom 9, C.H.Beck, Warszawa 2011.